

РЕЦЕНЗИЯ

**на представените от доц. д-р ПЛАМЕН ВЕСЕЛИНОВ КИРОВ
научни трудове за участие в обявения от Софийския университет
“Св. Климент Охридски” конкурс за даване на академично звание
и заемане на академична длъжност “Професор” по професионално
направление 3.6. Право /Конституционно право/**

В изпълнение на Заповед №РД-38-186/19.03.2015 г. на Ректора на Софийския университет „Св. Климент Охридски”, издадена на основание чл.4 от ЗРАСРБ, чл.62 от Правилника за приложението му, както и чл.115 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски” и на Решение на Факултетния съвет на Юридическия факултет – Протокол №6 от 17.03.2015 г., с която съм определена за член на научното жури за провеждане на конкурс за даване на академично звание и заемане на академична длъжност „професор”, обявен в ДВ., бр.13 от 17.02.2015 г. и по силата на разпределение на функциите между членовете на научното жури на първото заседание, в качеството си на рецензент, представям тази рецензия.

До участие в конкурса беше допуснат единствения кандидат доц. д-р ПЛАМЕН ВЕСЕЛИНОВ КИРОВ, който е подал в срок изискуемите от чл.117 на посочения правилник на Софийския университет документи и отговаря на изискванията на чл.114 от същия правилник.

ПРОФЕСИОНАЛНА БИОГРАФИЯ

Представената от участника в този конкурс доц. д-р Пламен Киров автобиография с обем 4 страници фактология проследява професионалното оформяне и развитие на утвърден конституционалист с научно-изследователски и преподавателски възможности, доказвани и усъвършенствани чрез последователното преминаване през всички етапи на научното и на професионалното израстване от 1996г. досега в Юридическия факултет на СУ “Св.Климент Охридски”, както с

експертни знания и умения, издържали провокативното изпитание на практиката по приложението на Конституционното право със заеманите от него длъжности - изборни или назначаеми в Централната избирателна комисия, към президента и в Конституционния съд и с международно признание като представител на РБългария във Венецианската комисия.

Имах честта да съм свидетел на това убедително утвърждаване през всичките 20 години, както и на проявената от него грижа към професионално-кадровото израстване на младите колеги от катедрата по Конституционно право през последните 8 години. С удоволствие отбелязвам това щастливо стечение на обстоятелства, съпроводено с неизменната последователност на Киров в усилието за себедоказване в теорията и практиката на конституционализма, получили съответното професионално признание досега, с изключение на академичното знание “професор”, за чието придобиване участва в този конкурс, като отговарящ на изискванията на чл.114, ал.1 от посочения правилник на Софийския университет.

НАУЧНО-ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ПУБЛИКАЦИИ

За участие в конкурса са представени общо 16 публикации – една монография и 15 статии в авторитетни издания в периода 2006-2015 г., с общ обем над 800 страници. Тази научно-изследователска продукция, изцяло авторска, непосредствено принадлежаща към конституционната материя, е обект на рецензиране.

А/ По представения списък на публикациите: №1 – монография, както и статии с отношение към проблематиката на монографията, съдържащи приноси, невключени изцяло или частично в нея.

Монографията „Конституиране на представителното управление в България”, С., Сиела, 2015 г., с общ обем 554 стр., включително библиография от 16 стр. с литература на български, руски и английски език заслужава респектиращо внимание с общото си концептуално внушение, издържано в духа на съвременните изследвания на конституционализма и приносния си характер в цялост.

1. В правната ни литература влиза едно комплексно изследване на сърцевинен проблем на конституционализма – политическата демокрация, видян след сравнителна и историко-правна панорама, през призмата на анализ преди всичко на съвременната практика по реализацията ѝ, основана на действащия

конституционен модел. Във време на информирани, образовани граждани, все по-осезаемо осмислящи възможностите на политическата свобода и на все по-апатично настроени, въздържащи се от политическа активност сънародници, на аналитично изведената променена същност на политическото представителство, на спад на доверието към управляващите като глобален проблем, на все повече изискуеми усилия от политическите партии при опосредяване на взаимоотношенията между гражданите и политическата власт, на „нарастващо усещане за разделение на обществото на граждани и политици” е предложен различен прочит на модела на конституционно установеното управление на България от 1991 г.

2. В този смисъл целта на доц. д-р Киров чрез монографично изследване да предложи своя анализ и своите изводи за множеството фактори, които действайки комплексно моделират партийните системи и основаното на политическото представителство управление, персонализирано чрез изборен процес, е постигната убедително.
3. Претенцията за формиране и отстояване на теза е защитена с високия личен критерий за степен на познаване на предмета на изследването, позволил му не само сравнително-правни и историко-правни паралели, но и достигане на дълбочинни нива в изследвания предмет като правна уредба и като политическа практика и довел го до силни теоретични обобщения.
4. Избраният предмет и възприетият подход на изследването вече дефинират дискуссионния характер на този приносен в своята цялост труд, каквито последици имат или би трябвало да имат с появата си приносите в науката - една продължаваща във времето, създадена и поддържана от аналитично мислещия човек дискусия. Не само забелязал, но и коректно отбелязал достижения на агажирали се вече автори по сходна, сродна, изцяло или частично съвпадаща проблематика, добросъвестно позоваващ се на някои от тях, доц. д-р Киров тук и полемириза, като си служи с овладяната сила на аргумента при разглеждане на различните тези и теоретични съждения – достигнати научни резултати в сферата на правно-историческата, на съвременната правна и на политологическата науки.

5. Търсеният обособен предмет на изследването не е само различен ъгъл за наблюдение и анализ на познати неща за посветените в конституционализма, но ракурс, който спаред Киров прави видими други истини за политическата демокрация „в действителност”, довели го до изграждане на основната теза, изведена в заглавието. От една страна тук понятието „конституиране” е осмислено като широкообхванат процес с множество субекти – граждани-избиратели, политически партии, институционализирани държавни органи, в сложни взаимоотношения на политическо упълномощаване чрез действащата избирателна система, влияещи в следствие и върху съдържанието на политическата отговорност на така упълномощените и формите на нейната реализация. От друга – с понятието „представително управление” - управление, основано на политическото представителство, като своеобразно родово понятие се отстоява парламентарното управление като негова форма /стр. 150/ и тогава, когато е повлияно от президентското присъствие в механизма на разделение на властите в българския конституционен модел, основаващ се на политическото представителство, което намира и чрез политическата фигура на пряко избрания президент равновесието между законодателната и изпълнителната власт. Това вече е друг, различен прочит на конституционния модел и практиката по реализацията му.
6. Този труд е плод на дългогодишни наблюдения и проявен траен научен интерес. Той е теоретично осмисляне на богат емпиричен материал, видян и събран от различни професионални позиции, посочени в автобиографичната справка на доц. д-р Киров. Мисловната нагласа за тезата, отстоявана тук в известен смисъл е подсказана в предхождащи я публикации, включително и прозира в монографичното му изследване за президентската институция от 2004 година. Безспорно приносното според мен е изграждането и формулирането ѝ като обща характеристика на управлението в Република България чрез осмисляне на понятието „представително управление” в рамките на действащата конституция и извеждането ѝ от особеностите на модела на парламентарното управление, въпреки констатациите за асиметрии в конституционното решение на търсения баланс. Тезата се основава и на конституционната юриспруденция,

- въпреки селективното ѝ присъствие и на места – силно критичното отношение към някои решения, утвърждавайки значението ѝ като цяло за функционирането на българския конституционен модел вече /или само/ четвърт век, от който 8 години като страна членка на ЕС, с произтичащите от това последици за действащото право.
7. С околото на добър познавач на теорията и практиката на изследвания предмет Киров формулира редица предложения във всяка от трите глави на своя труд, заслужаващи интереса и аналитичното внимание на законодателя. Те са резултат на отчитане на еволюционното развитие на процеси и явления, които очакват своето адекватно отражение в действащото право по една конкретизирана, но комплексна по съществото си проблематика. Едновременно с това, той предлага в синтезиран вид обобщени изисквания като задължителни условия, относими и към всяка реформа по конституционно значима материя /стр.198 /– подход, според мен, диаметрално противоположен и чужд на всяка революционна устременост към конституционни ревизии като панацея.
8. В логично систематизирана последователност в три глави са анализирани изборителните системи, политическите партии и представителното събрание като относително самостоятелни, но взаимно проникващи се в процеса на конституиране на представителното управление в България, неразривно свързани в реализацията на модерната демокрация. Този подход е осигурил дълбочина на изследването на всеки от тях, но не самоцелно, а с оглед осмислянето на вътрешното единство на обособения предмет на труда, видян в неговата динамика и неизбежна вътрешна противоричност в процеса на търсене на ефективни решения при юридизацията и институционализацията на част от материята в сферата на политическата дейност, както и в практиката по приложението ѝ. Следвайки структурата на монографията, откроявам следните оригинални становища, нова аргументация или тези с приносен характер, относими и развити в отделните глави в подкрепа на общата защитена от монографичното изследване теза, както и в статии с относима към монографията проблематика, а именно:

а/ в глава първа Изборителни системи:

- извеждане на принципите на избирателните системи и нормативното им закрепване като достигнато равнище в еволюцията на представителното управление и тенденция в развитието им в ролята на демократични стандарти на изборния процес /стр. 49 и следващи/, както и в публикация №12;
- типологизация, по същество ревизираща класическата, както и критерий за ново теоретично осмисляне на видовете избирателни системи, основан на относително непроменливи елементи с относителна устойчивост като характеристики на общоприет демократичен стандарт: система за определяне на изборния резултат, избирателен район и изборна бюлетина, както и систематизираните функционални изисквания за оценка на избирателните системи в публикация №3 с приносен характер;
- аналитично вглеждане в смесените системи и тенденцията на увеличаване или намаляване на пропорционалността чрез специфични елементи с мажоритарен ефект, комбинациите от разновидности на смесването със свой принос за крайния резултат – справедливо разпределение на представителството в изборните органи, съобразно разпределението на гласовете на избирателите, трансформацията на гласове в мандати;
- значимостта на магнитуда при многомандатния избирателен район в търсене на справедливост, пораждаща напрежение и при двата различни подхода на намирането ѝ /стр192-197/ - проблем, като че ли единствено решим чрез модела на Холандия и Израел, в които цялата държава е един избирателен район с магнитуд, равен на броя на мандатите в съответния представителен орган, както и в публикация №4, разглеждаща концепцията за пропорционалното представителства;
- аргументираната потребност от преосмисляне на изискването за уседналост /стр.168-169/, установено със закон по начин, засягащ самото право на участие в изборите и неговата реализация и действащо сега като ограничителна норма по отношение на самото избирателно право, въпреки техническото ѝ предназначение, както и частично засягане в

публикация №10 и самостоятелно разглеждане на този проблем в публикация № 13 като свеобразна ревизия на Конституцията, несъобразяване с кодекса за добрите практики, въвело объркващи понятия за фактическо състояние, без юридически параметри за изясняването им - анализ и предложения с приносен характер;

- нуждата от постоянни избирателни списъци и методика за поддържането им чрез периодична актуализация;
- критичен анализ на проявените плюсове и минуси на преференциалното гласуване и необходимост от унифициране на правилата при реализацията му при различните избори, както и на електронното гласоподаване, разглеждано и самостоятелно в публикация №11 с оглед не на техническите, а на неговите политически и правни аспекти като съвместимост с общопризнатите принципи на демократичната избирателна система, досега отсъстващи в дискусиата за въвеждането му, имащи приносен характер;
- изведената връзка между народния суверенитет и общото избирателно право като негово проявление, наред с разумните ограничения, свързани и със съвпадането на правоспособността и дееспособността тук, еволюцията на политическото представителство, олигархичните тенденции при политическите партии и популизма, все по-силно присъстващ в политическия живот, както и самостоятелно разглеждане на въпроса за допустимите граници на разширяването на избирателното право в публикация №16 с приносен характер и позоваване и на практиката на Конституционния съд /Решение №15 /1995/ по повод ратификацията на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания през 2012 г.;
- предложения, във връзка с начина на определяне на изборната формула – „цената” на един мандат, направено още и в публикация №5, в която приносен характер има предложението по повод решаване на правни спорове във връзка с организацията и произвеждане на избори, но и оспорване на изборния резултат по специална процедура за

решаване на изборни спорове като част от изборното законодателство.

б/ в глава втора Политическите партии

- извеждане на структурирането на вота на избирателите и усилието за изграждане на трайни електорални нагласи като основна функция на политическите партии днес в качеството им на посредници между избирателите и политическата власт;
- задълбочено типологично изследване на електорални и парламентарни партийни системи /стр.227 и след./ и извеждане на критерий за тяхната ефективност /стр.232/;
- класификация на съвременните функции на политическите партии, свързани с политическото представителство: опосредяващи, селективни и контролни /стр.246/;
- взаимодействие между избирателните системи и партийните системи, осигуряваща онази политическа умереност, която прави демократичното управление ефективно и едновременно с това и стабилно;
- ново съдържание на политическото представителство след институционализацията на политическите партии след 60 години на XX век, където диалогът вече не е между избирателите и представителите, а между позициониралите се в средата субект – политическите партии и всеки от тях: избирателите и политическите партии преди изборите, както и политическите партии и представителите след изборите /стр.277/;
- изводът, че без да пораждаат партийни системи, избирателните системи тласкат развитието им в определена посока, както и отчитането на други многофакторни въздействия върху крайния резултат през целия процес;
- анализът на политическите партии в България в търсене на отговор дали и доколко правото и практиката потвърждават основната характеристика на конституционното демократично управление: „институциите остават, лицата се сменят”;
- придобиването на правен статус „политическа партия”, правото на сдружаване, родило политическия плурализъм, но и ограничителите му в защита на демокрацията от

- „антисистемни партии”, както и отсъствието на легално определение за партия и за политическа дейност, на правила за коалиране, както и преосмисляне на въпроса за финансиране на политическите партии и предложения за усъвършенстване на правната уредба в ЗПП /стр.342-353/;
- извеждане на тенденция за особен тип партийна система – „двуполюсна многопартийност” /стр.357/, въпреки действащата у нас пропорционална избирателна система, но при висока изборна бариера, насърчаваща малките партии към коалиране;
 - извеждането на значимостта на въпроса за въведеното със закон правомощие на Софийския градски съд да обявява противоконституционност на политическа партия, въпреки категоричността на чл.149, ал.1, т.5 от основния закон и опасността от противоречива съдебна практика в тази чувствителна политическа област при явната оспоримост на самото законово въведение /стр.369/.

в/ по глава трета Представителното събрание

- последователно и взаимосвързано разглеждане на модела на представителното управление, статута на политическите представители и формирането на правителството според българския конституционен модел през призмата на основната теза;
- констатацията за въведени елементи на твърдия вариант на разделение на властите в преобладаващата за парламентарните режими относително мека и гъвкава интерпретация на принципа с цел стабилизиране на конституционната система /стр.380/;
- разглеждане на конституционния модел от 1991 г. като съчетаване в републиканското управление характеристики на чиста парламентарна система с дуалистични начала, присъщи на твърдото разделение на властите, което функционира в развит вид в условията на полупрезидентското управление;
- аналогично изведена трансформация на свободния депутатски мандат, успредно с възхода на политическите партии, довел до „партийната държава”, в „условно свободен мандат” и

повлияла фактически , но и юридически чрез парламентарните групи и регламентарната автономия на парламента върху действителния статут на политическите представители;

- фактическия акцент върху персоналния състав на правителството при избирането му от парламента при отсъствието на правителствена програма като елемент на мотивацията за политическа подкрепа /стр.505-506/;
- анализ на конфигурацията парламент-президент-правителство от позицията на рационализирания парламентаризъм при конституирането на правителството и при политическата отговорност, както при избрано от парламента правителство, така и при назначено от президента служебно правителство;
- разглеждане на въпроси на вътрешно партийната демокрация, политическото лидерство и съвременния политически маркетинг като значими фактори, влияещи на политическото представителство, прекрачвайки границата на юридически допустимото или отмествайки я чрез възможностите на парламентарното мнозинство;
- тезата за поделянето на изпълнителната власт между президента и правителството в стремежа за постигане на стабилност и непрекъснатост при нейното осъществяване и припомняне на изказано вече становище приз 1998 год. , че формата на управление у нас не може да се характеризира „нито като парламентарна, нито като президентска”, сега обогатена /стр.482-483/ с характеристиката за „хибридната форма на управление – президентско-парламентарно” и проявлението ѝ при различните конфигурации на политическите сили в парламента, правителството и президента;
- извеждане като съвременна тенденция в развитието на парламентарното управление на повишеното значение на парламентарния контрол върху правителството и на политическата отговорност при засилената роля на правителството в процеса на реализацията на държавната власт, както и подробен анализ на юриспруденцията на Конституционния съд при тълкуването на чл. 89 и чл. 112 от Конституцията и предотвратената опасност защитният

механизъм на чл.89, ал.3 неправомерно да се разпростре и върху вота на доверие, наред с осмислянето на чл. 105, ал. 1, като даващ отдално самостоятелно, неограничено от срокове основание за искане на вот на недоверие, развити и в публикация №7, с приносен характер по проблематиката на политическата отговорност и двата института – вот на доверие и вот на недоверие.

Проследявайки с интерес аргументацията на дискуссионната теза, формирана при един безспорно интересен прочит на конституционния модела на държавното управление в рецензираните досега публикации, очаквах анализ и оценка на ролята и значението като потвърждение или отрицание на тази теза и на другото представително събрание – Великото народно събрание, включително и в хипотезата на чл.162, ал.2, видяно засега само в теоретичния вариант на конфигурацията парламент-президент-правителство, но даващ материал за интересни съждения, относими към тезата.

Б/ Публикации с пореден №6, №8 и №9

Позволявам си да групирам тези три статии поради констатирания общ подход при разглеждането на теоритични въпроси на конституционализма – съвременната плуралистична демокрация и съвременното представително управление, в критично-аналитична тоналност и силно присъствие на политологична аргументация. Последната очертава интердисциплинарния характер на приносните моменти на тези изследвания.

Очертаните тенденции на функциониране на представителното управление са видени заедно с някои елитарни и олигархични отклонения при определяне и провеждане на политиката, очертани са плюсовете на умерения плурализъм и последиците на политическия срив за самото управление, за чиято успешност има един критерий – разрешаване на социалните конфликти. Направен е и мотивиран извод че съвременната плуралистична демокрация трябва да вижда силна заплаха за адекватното си функциониране в лицето на популизма и съпровождащата го фрагментация на политеското пространство и злоупотреба с правото на сдружаване с политическа цел .

В/ Публикация №2

Полемизирайки с изказани становища за характеристиката на президентската институция, авторът аргументира своето виждане за президента като „политическа фигура”, чиято политическа арбитражна функция се обосновава с неговата непосредствена демократична легитимност и се определя от конституционното му предназначение да олицетворява единството на нацията, изявявайки се като стабилизиращ, балансиращ и омиротворяващ политическите страсти фактор чрез своите правомощия във взаимоотношенията си с трите власти. Тук се обосновава и тезата за промулгацията като „неразделна и заключителна фаза на законодателния процес”.

Г/ Публикация №14

След съждения относно филозофския смисъл на свободата като състояние, присъщо на природата на човека, навлизайки в анализа на политическата свобода като зависима от социалните свободи и в известен смисъл – част от нея, авторът разглежда политическите права като отнасящи се към сферата на политическата свобода. В този смисъл възможността да формираш и изразяваш мнение в публичната сфера е проява на позитивната свобода на гражданина като субект на политическия процес да въздейства върху политическата система. Правото на мнение е разгледано като комплексна категория във вертикален и хоризонтален план на основата на правната му уредба в чл.39, чл.40 и чл.41 от Конституцията и на чл.10 от ЕКЗПЧОС, както и конституционните гаранции на правото на мнение, изричната конституционна забрана за въвеждане на цензурата, институционалното право на свободно изразяване, упражнявано от медиите, представени и чрез конституционната юриструденция по този въпрос.

Д/ Публикация № 15

След критичен прочит на Решение №14/1992г. на Конституционния съд, с което той дава задържително тълкуване на чл.6, ал.2 на Конституцията, авторът проследява еволюцията в разбирането за съдържанието на принципа за равноправието и недопускането на дискриминация и по-специално на социалните признаци за недопускане на ограничения на правата или създаване на привилегии в практиката на Конституционния съд при произнасянето му по чл.149, ал.1, т.2. по лустрационни текстове на закони до 2013

година, утвърждавайки равнопоставянето като основополагаща ценност в конституционната система.

ПРЕПОДАВАТЕЛСКА ДЕЙНОСТ

Доц. д-р Киров чете лекционни курсове по Конституционно право, Сравнително конституционно право, Избирателни системи и изборателни процедури, Европейски избирателни системи, Организация на правозащитните институции, Основни права на човека и гражданина, Защита правата на човека. Има богата преподавателска дейност, осъществена като доцент от 2004 год. досега в СУ „Св. Климент Охридски”, ВТУ „Св.св. Кирил и Методий”, Нов български университет, Академия на МВР, Университет за национално и световно стопанство, РУ „Ангел Кънчев” и ЮЗУ „Неофит Рилски”. В периода 2008-2015 г. е научен ръководител на 7 проекта по НИС в катедрата „Конституционноправни науки” към ЮФ на Софийския университет, както и е съставител и научен редактор на 4 сборника, от които 2 двутомни. Бил е научен ръководител на две успешно защитени докторантури.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Уважаеми членове на Научното жури,

Мотивирана от направените констатации в рецензията, както и от личните ми впечатления за научно-изследователската, преподавателската и експертно-професионалната дейност на кандидата, по съвест и убеждение,

ПРЕДЛАГАМ

на Научното жури да оцени доц. д-р ПЛАМЕН ВЕСЕЛИНОВ КИРОВ като напълно отговарящ на законовите изисквания за заемане на академичната длъжност „ПРОФЕСОР” както и на тези по чл.114 от Правилника на Софийския университет „Св. Климент Охридски” по тази процедура, като изготви и представи на Факултетния съвет на Юридическия факултет на СУ мотивирано предложение за избора на доц. д-р ПЛАМЕН КИРОВ за заемане на академичната длъжност ПРОФЕСОР по професионално направление 3.6. Право /Конституционно право/.

13 май 2015 г.

С уважение,

Проф. д-р Сн. Начева